

A KÖZÉPSZINTŰ KÉMIA SZÓBELI VIZSGA TÉMAKÖREI, KÍSÉRLETEI, KÍSÉRLETLEÍRÁSAI

A) feladat témakörei

Általános kémia

1. Atomszerkezet
2. A periódusos rendszer
3. Kémiai kötések
4. Molekulák, összetett ionok
5. Anyagi halmazok
6. Egykomponensű anyagi rendszerek
7. Többkomponensű rendszerek
8. Kémiai átalakulások
9. Termokémia
10. Reakciókinetika
11. Egyensúly
12. A kémiai reakciók típusai
13. Elektrokémia

Szervetlen kémia

1. Hidrogén
2. Nemesgázok
3. Halogénelemek és vegyületeik
4. Az oxigéncsoport elemei és vegyületeik
5. A nitrogéncsoport elemei és vegyületeik
6. A szénsoport elemei és vegyületeik
7. Fémek és vegyületeik

Szerves kémia

1. A szerves vegyületek általános jellemzői
2. Szénhidrogének
3. Halogéntartalmú szerves vegyületek
4. Oxigéntartalmú szerves vegyületek
5. Nitrogéntartalmú szerves vegyületek
6. Szénhidrátok
7. Fehérjék
8. Műanyagok
9. Energiagazdálkodás

Munkarend és balesetvédelem a B) feladat elvégzéséhez

1. A vizsgázók az elvégzendő kísérlet során használjanak tiszta köpenyt! A kísérletek elvégzéséhez használjanak védőszemüveget, illetve gumikesztyűt!
2. Munka közben ügyelniük kell arra, hogy a helyiségben tartózkodók testi épségét, illetve azok munkájának sikerét ne veszélyeztessék!
3. A munkaterületet még a feladat elvégzése közben is rendben és tisztán kell tartani!
4. A munka befejeztével a munkaterületen rendet kell rakni, és azt csak rendezett állapotban, tisztán lehet elhagyni!
5. A helyiségben étkezni és inni tilos!
6. A vizsgázók csak felügyelet mellett dolgozhatnak a helyiségben, és azt csak engedéllyel hagyhatják el!

B) feladatok elvégzendő kísérletei, kísérletleírásai

1. Nátriumhidroxid-oldat, desztillált víz és sósav azonosítása

Három számozott kémcsőben – ismeretlen sorrendben – reagens nátriumhidroxid-oldatot, desztillált vizet, illetve sósavat talál. A tálcán található anyagok segítségével azonosítsa a három folyadékot!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– sósav (2 mol/dm^3)
– kémcsőállvány	– magnéziumforgács
– 3 sorszámozott kémcső az ismeretlenekkel	– vegyszeres kanál
– nátriumhidroxid-oldat (2 mol/dm^3)	– fenolftalein-indikátor
– desztillált víz	– védőszemüveg
	– gumikesztyű

2. Porkeverék összetevőinek azonosítása

A kémcsőben lévő porkeverék egy-egy vízben nem oldódó, illetve vízben jól oldódó vegyületet tartalmaz a következők közül: kalcium-foszfát, konyhasó, mészkő, nátrium-karbonát. Öntsön a porkeverékre négy-öt ujjnyi desztillált vizet, és többször rázza össze, majd szűrje le a kémcső tartalmát, a nem oldódó anyagot pedig a szűrőpapírról mossa át egy főzőpohárba. A szűrletet kalcium-klorid-oldattal, a nem oldódó anyagot sósavval azonosítsa! Értelmezze a kísérlet tapasztalatait! Azonosítsa a porkeverék összetevőit, adja meg nevüket és képletüket! Írja fel a lejátszódó reakciók egyenletét!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– 100 cm^3 -es főzőpohár
– kémcsőállvány	– kalcium-klorid-oldat ($0,2 \text{ mol/dm}^3$)
– kémcső az ismeretlen porkeverékkel	– • sósav ($0,1 \text{ mol/dm}^3$)
– üres kémcső	– védőszemüveg
– desztillált víz	– gumikesztyű, hulladékgyűjtő
– kis méretű üvegtölcsér szűrőpapírral	

3. Desztillált víz, csapvíz és kalcium-klorid-oldat azonosítása

Az alábbi kémcsőekben desztillált víz, csapvíz és kalcium-klorid-oldat található. A szappanforgács segítségével azonosítsa az folyadékokat, magyarázza meg a tapasztalatokat!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– kémcsőállvány
– 3 db kémcső a folyadékokkal	– védőszemüveg
– szappanforgács	– gumikesztyű, hulladékgyűjtő
– vegyszeres kanál	

4. Maltóz vagy szacharóz?

A tálcán lévő kémcsőben maltóz vagy szacharóz van. A tálcán található vegyszerek és eszközök segítségével határozza meg, hogy mit tartalmaz a kémcső!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– kémcsőfogó
– kémcső az ismeretlennel	– borszeszégő
– maltóz vagy szacharóz	– gyufa
– ezüst-nitrát-oldat ($0,1 \text{ mol/dm}^3$)	– vegyszeres kanál
– ammóniaoldat (2 mol/dm^3)	– védőszemüveg
– 2 darab üres kémcső	– gumikesztyű, hulladékgyűjtő
– kémcsőállvány	

5. Galvánelem polaritásának megállapítása

Egy 9 V-os elem pólusainak eredeti jelölése lekopott. Ennek megállapítására öntsön főzőpohárba kevés desztillált vizet, szórjon bele nátrium-szulfátot és keverje meg. Az oldódás után szűrőpapírcsíkot itasson át az oldattal, majd tegye azt egy száraz csempére. Cseppentsen rá fenolftalein indikátort. Az elemet kb. egy percre helyezze pólusaival a papírcsíkra! Állapítsa meg tapasztalatai alapján az elem pólusainak előjelét, adja meg nevüket! Igazolja megállapítását az elektródokon és azok környezetében lejátszódó reakcióegyenletek felírásával!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– vegyszeres kanál
– 9 V-os elem (pólusok jelölése lefestve)	– üvegbot
– 50 cm ³ -es főzőpohár	– csempelap
– szilárd nátrium-szulfát	– védőszemüveg
– desztillált víz	– gumikesztyű
– fenolftalein-indikátor	– hulladékgyűjtő

6. Szőlőcukor, karbamid, keményítő azonosítása

Három számozott óraüvegen – ismeretlen sorrendben – a következő fehér porok vannak: szőlőcukor, karbamid, keményítő. A tálcán található vegyszerek és eszközök segítségével azonosítsa a három anyagot! Értelmezze a tapasztalatokat is!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– cseppentő
– 3 sorszámozott óraüveg	– borszeszegő vagy gázégő
– szőlőcukor	– 3 db vegyszeres kanál
– karbamid	– desztillált víz
– keményítő	– indikátorpapír
– 6 db kémcső	– gyufa
– Lugol-oldat	– védőszemüveg
– kémcsőállvány	– gumikesztyű, hulladékgyűjtő
– kémcsőfogó	

7. Aceton vagy formalin?

A tálcán levő kémcsőben egy folyadék van, ami vagy aceton, vagy formalin. A tálcán található vegyszerek segítségével döntse el, mi van a kémcsőben! Döntését indokolja!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– aceton vagy formalin
– kémcsőállvány	– ezüst-nitrát-oldat (0,1 mol/dm ³)
– kémcső az ismeretlennel	– ammóniaoldat (2 mol/dm ³)
– 3 darab üres kémcső	– Fehling I. és Fehling II. reagens
– kémcsőfogó	– védőszemüveg
– borszeszegő	– gumikesztyű, hulladékgyűjtő
– gyufa	

8. Fehér porok azonosítása

Három sorszámozott kémcsőben – ismeretlen sorrendben – a következő fehér, szilárd anyagok találhatók: citromsav (egy hidrox-trikarbonsav), nátriumacetát, szőlőcukor. A tálcán lévő anyagok segítségével azonosítsa az edények tartalmát! Értelmezze a tapasztalatokat, írjon egyenleteket is!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– 3 darab üres kémcső
– 3 darab sorszámozott kémcső az ismeretlenekkel	– desztillált víz
– szilárd citromsav	– pH-papír
– szilárd nátrium-acetát	– csipesz
– szilárd szőlőcukor	– védőszemüveg
	– gumikesztyű, hulladékgyűjtő

9. Szerves oldószer

Három kémcsőben, ismeretlen sorrendben, három színtelen folyadék van: aceton, víz, illetve benzin. A tálcán lévő vegyszer segítségével azonosítsa a kémcsövek tartalmát! A folyadékokat egymáshoz is öntheti. Válaszát indokolja!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– kémcsőállvány
– aceton	– kémcsőfogó
– benzin	– vegyszeres kanál
– desztillált víz	– védőszemüveg
– jód	– gumikesztyű, hulladékgyűjtő
– 6 darab üres kémcső	

10. Tojásfehérje oldat vizsgálata

Az egyik kémcsőben található tojásfehérje-oldathoz cseppentsen CuSO_4 -oldatot, a másikhoz adjon szilárd konyhasót. Jegyezze fel a változásokat, majd mindegyiket hígítsa desztillált vízzel. Figyelje meg az újabb változást, és magyarázza meg a tapasztalatokat!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– desztillált víz
– 2 db kémcső tojásfehérje-oldattal	– kémcsőállvány
– CuSO_4 -oldat	– védőszemüveg
– konyhasó	– gumikesztyű, hulladékgyűjtő
– vegyszeres kanál	

11. Szerves vegyületek összetétele

Gyújtsa meg a gázégőt, majd pár másodpercre tartsa a láng fölé a hideg főzőpoharat! Mit tapasztal? Magyarázza meg a jelenséget! Pár csepp benzint cseppentsen a csempére, gyújtsa meg, majd borítson rá óraüveget. Magyarázza meg a tapasztalatait!

Szükséges anyagok és eszközök:

– gázégő	– csempelap
– 2 db főzőpohár	– óraüveg
– gyufa	– védőszemüveg
– benzin	– gumikesztyű

12. Oldáshő

Három kémcső – ismeretlen sorrendben – a következő vegyületeket tartalmazza: NaCl , NaOH , KNO_3 . Mindegyik kémcsőben azonos anyagmennyiségű vegyület van. Öntsön kb. ugyanannyi (fél kémcsőnyi) desztillált vizet mindegyik kémcsőbe, közben figyelje meg, hogyan változik a kémcső hőmérséklete. Ismerjük az oldáshőket: a nátrium-kloridé $+4 \text{ kJ/mol}$, a kálium-nitráté $+35 \text{ kJ/mol}$, a nátrium-hidroxidé -42 kJ/mol . Az adatok és tapasztalatok segítségével azonosítsa, melyik kémcsőben melyik vegyület van!

Szükséges anyagok és eszközök:

– 3 db sorszámozott kémcső	– KNO_3
– 3 db vegyszeres kanál	– NaOH
– desztillált víz	– védőszemüveg
– NaCl	– gumikesztyű, hulladékgyűjtő

13. Karbamid

Melegítse óvatosan a kémcsőben található karbamidot! Ha megolvadt, tartson a kémcső szájához megnedvesített univerzálindikátor-papírt! Mit tapasztal? Válaszát indokolja!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– csipesz
– 2 darab kémcső karbamiddal	– kémcsőfogó
– kémcsőállvány	– borszeszegő
– desztillált víz	– gyufa
– univerzálindikátor-papír	– védőszemüveg
– óraüveg	– gumikesztyű, hulladékgyűjtő

14. Szerves anyagok

A tálcán található (megfelelően kiválasztott) vegyszer(ek) és eszközök segítségével határozza meg, hogy a sorszámozott kémcsővekben az alábbiak közül melyik vegyület van: paraffin (gyertyareszelék), nátrium-sztearát (szappanreszelék), vagy porcukor!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– kémcsőfogó
– 3 db kémcső az ismeretlen szilárd anyagokkal	– szódabikarbóna
– 3 db üres kémcső	– desztillált víz
– kémcsőállvány	– védőszemüveg
– borszeszegő vagy gázégő	– gumikesztyű
– gyufa	– hulladékgyűjtő
	–

15. Kémhatás

Három kémcső mindegyikében szintelen folyadékot talál. Az egyikben sósav, a másikban nátrium-hidroxid-oldat, a harmadikban desztillált víz van, nem feltétlenül ebben a sorrendben. Cseppentsen néhány csepp fenoltaleinindikátort mind a három kémcsőbe, és figyelje meg a változásokat! Ezután cseppentsen ugyanezekbe a kémcsővekbe metilnarancs-indikátort is! Magyarazza meg a látottakat! Azonosítsa a kémcsővek tartalmát!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– desztillált víz
– 3 darab sorszámozott kémcső az ismeretlenekkel	– fenoltaleinindikátor
– kémcsőállvány	– metilnarancs-indikátor
– sósav ($0,1 \text{ mol/dm}^3$)	– védőszemüveg
– nátrium-hidroxid-oldat ($0,1 \text{ mol/dm}^3$)	– gumikesztyű
	– hulladékgyűjtő

16. Sók vizsgálata

Három kémcsőben – ismeretlen sorrendben – szilárd nátrium-karbonát, nátrium-klorid és ammónium-klorid van. Desztillált víz és indikátorpapír segítségével azonosítsa a kémcsővek tartalmát! Értelmezze a változásokat reakcióegyenletek felírásával is!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– szilárd ammónium-klorid
– 3 darab sorszámozott kémcső az ismeretlenekkel	– csipesz
– kémcsőállvány	– indikátorpapír
– szilárd nátrium-karbonát	– desztillált víz
– szilárd nátrium-klorid	– hulladékgyűjtő

17. Oldatok azonosítása

Három sorszámozott kémcsőben – ismeretlen sorrendben – nátrium-nitrát-, ezüst-nitrát-, és nátrium-karbonát-oldat található. Sósav segítségével azonosítsa a kémcsövek tartalmát! Írja fel a szükséges reakcióegyenleteket is!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– nátrium-nitrát-oldat
– 3 darab sorszámozott kémcső az ismeretlen oldatokkal	– nátrium-karbonát-oldat
– kémcsőállvány	– sósav (2 mol/dm^3)
– ezüst-nitrát-oldat	– védőszemüveg
	– gumikesztyű, hulladékgyűjtő

18. Elektrolízis

Az U-csőbe öntött réz(II)-klorid-oldatba vezessen áramot grafit-elektrodokon keresztül! Figyelje meg az elektrodok környezetét, majd a pozitív elektród mellé mártson be kálium-jodidos keményítőoldattal átitatott szűrőpapírt az U-csőbe! Mit tapasztal? Magyarázza meg a jelenséget!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– 4 db krokodil csipesz
– U alakú cső	– kálium-jodidos keményítőoldattal átitatott szűrőpapír
– CuCl_2 -oldat	– csipesz
– 2 db grafitrúd	– védőszemüveg
– áramforrás	– gumikesztyű, hulladékgyűjtő
– 2 db vezeték	

19. Reakciótípusok

Mutasson be egy-egy példát csapadékképződési, és gázfejlődési reakcióra! Felhasználható anyagok: cink granulátum, $0,1 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú ezüstnitrát-oldat, 2 mol/dm^3 koncentrációjú nátrium-hidroxid-oldat, 2 mol/dm^3 koncentrációjú sósav. Magyarázza meg a látottakat! Írja fel a reakciók ioneqyenletét is!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– ezüst-nitrát-oldat ($0,1 \text{ mol/dm}^3$)
– kémcsőállvány	– nátrium-hidroxid-oldat (2 mol/dm^3)
– 4 darab üres kémcső	– sósav (2 mol/dm^3)
– vegyszeres kanál	– védőszemüveg
– cink granulátum	– gumikesztyű, hulladékgyűjtő

20. Fém és fémvegyület oldata

Töltsön egy főzőpohárba réz(II)-szulfát-oldatot és csipesz segítségével helyezzen az oldatba egy vaslemezt! Várakozzon néhány percet, majd a csipesszel vegye ki a fémlemezt, és helyezze óraüvegre! Magyarázza meg a látottakat! Írja fel a reakció ioneqyenletét!

Szükséges eszközök és anyagok:

– műanyag tálca	– CuSO_4 -oldat ($0,5 \text{ mol/dm}^3$)
– kisebb főzőpohár	– vaslemez
– csipesz	– védőszemüveg
– óraüveg	– gumikesztyű, hulladékgyűjtő